

Skade, at de ikke ere der? Det er de to Spørgsmaal, som foreligge, og da troer jeg, at den ærede Rigsdagmand, der adskillte Praxis og Erfaring fra Lærdom, ikke har større Erfaring end jeg. Hvorledes det vil gaae de større Eiendomsbesiddere, naar der slet ikke er givet dem nogen særdeles Afgang til Sogneforstanderskaberne, det vide vi ikke af Erfaringen endnu, saaledes som det allerede er blevet bemærket af min ærede Sidemand (Andræ) i forrige Møde; men vi have dog andre almindelige Erfaringer om, hvorledes det i Almindelighed gaaer ved Valg, og disse Erfaringer om, hvorledes det almindeligt gaaer ved Valg, dem har jeg ligesaa godt som den ærede Landssthingsmand; thi jeg har uden Tvivl deeltaget i ligesaa mange Valg og maaffee i flere end han, og den Erfaring, jeg er kommen til, er væsentligen udtalt nylig af den anden Landssthingsmand for 8de Kreds med de samme Ord omtrent, som jeg har brugt engang tidligere. Jeg sagde: det ligger i Sagens Natur, at naar Almuesmænd skulle vælge Nogle til at forestaa deres Anliggender, saa vælge de — og jeg seer heri intet Ondt — naturligt og helst deres Egne; ja, jeg kunde til det, der ligger i Interesserne, tilføie: de ville helst sidde sammen med dem; man sidder helst og bedst sammen med dem, der i alle Henseender ere Ens Lige. Hvad nu angaaer Følgerne af Lovforslaget, da troer jeg heller ikke, at den ærede Rigsdagmand her har en Erfaring, som kan paaberaabes; thi heller ikke dette Forhold har været tilfælde endnu. Der har jo vistnok været det Forhold, at der er mange Sogneforstanderskaber, hvor ingen større Eiendomsbesidder efter en særegen Ret indtraadte; men vi have ikke haft det Forhold, at meget store Besiddere, der havde meget væsentlige Interesser, og som havde været vante til at tage Plads i Sogneforstanderskaberne, nu vare blevne udelukkede fra denne særegne Afgang. Man siger: Nei, de blive ikke udelukkede. Men antager man da, at vi ere saa søve, at vi ikke vide, at der ikke i Loven staaer nogen Bestemmelse om, at de ikke maae vælges? Men vi sige, at den større Eiendom kræver en større Ret, og den saae Besiddere ikke, naar de kun have den Ret fælles med alle Andre,

at kunne blive valgte. Og saa sige vi, at Probabiliteten er for, at de ikke ville blive valgte, og at heri ligger en Ubillighed. Men lader os nu gaae ind paa Spørgsmaalet om Følgerne og Virkningen deraf. Jeg skal ogsaa her blot søge at gjentakke i Grindringen, hvad det er, vi have sagt, for at man ikke bestandsigt skal tillægge mig eller dem, der staae paa samme Side som jeg, en Mening, som vi ikke have. Den ærede 1ste Landssthingsmand for 8de Kreds (Woserup) sagde, at jeg havde særdeles udhævet den Overbebyrdelse, der kunde komme paa de store Besiddere, naar de ikke kom ind i Sogneforstanderskaberne. Jeg har gjentagne Gange sagt, at det ikke var heri, jeg saae den væsentlige Mangel ved Sagen; det har jeg, maaffee endog oftere end jeg burde, gjentaget; men jeg har sagt, at der ogsaa kan optaae den Ulempe, at, hvor der lignedes — og der lignedes Adskilligt — efter Formye og Lælighed, kan Overbebyrdelse finde Sted; men jeg sagde slet ikke, at det var Hovedsagen. Hvad jeg har urgeret, er, med Hensyn til den egentlige praktiske Interesse, dette, at den store Besidder, der bærer en stor Deel af Byrden, bør have en forholdsmaessig Ret til i det Hele at gjøre sig gjældende i Communens Bestyrelse, der kan have Følger, der blive føleligere for ham end for de Andre, at han bør have en større Ret til fra sit Standpunct og med den Evne, han har, at virke i denne Retning. Jeg har dernæst sagt, at en meget uheldig Følge af den Form, som nu er foreslaaet for Sogneforstanderskabernes Sammensætning, er, at den vilde paa mange Steder unddrage Sogneforstanderskaberne og deres Anliggender en Kraft og en Velvillie, som man ikke skulde berøve dem, og her kan jeg ikke oplære, hvad der hele Tiden foresvæver mig, ved noget bedre end hvad den ærede 1ste Landssthingsmand for 8de Kreds sagde. Han sagde: „den større Besidder bør ikke i almindelige Tider have Noget forud for den mindre; nei, i overordentlige Tider, naar der kommer Mangel og Nød, saa bør den store Besidder træde til, da bør han give til de Fattige, give Korn o. s. v.“ Ja, det er hans Pligt; det mener jeg ogsaa. Den store Besidder skal gjøre, hvad de smaa ikke kunne;